

A TEMPLOMOSOK ZÁSZLÓJA, a baucent¹

A Templomos Lovagrenden belül, mivel olyan szervezetről van szó, amely egyszerre adott teret a szerzetesi és a lovagi eszmény egyesítésére, mindig is fontos, kiemelt helyet kapott a zászló, mint jelvény, illetve megkülönböztetést szolgáló szimbólum. A középkori lovagi hadviselésben és kultúrában a zászló, egyet jelentett a hovatartozással, egyfajta legitimitást adott a zászlót viselőnek és a zászló alatt harcolóknak is.

A templomosok zászlója eredetileg fehér (ez heraldikailag sokszor ezüst színben jelent meg) és fekete volt. Egészen pontosan fogalmazva: ezüst/fehér pajzs, felül fekete sávval. Ez alatt indultak harcba Hugues de Payens lovagjai a kezdetekben, több évtizeden keresztül (1119/20-tól), kb. 1145-ig. Ezt a lobogót tekintik ma is az eredeti templomos zászlónak, amelyben már megvannak a Rend eredeti színei; a fehér/ezüst és a fekete. A fehér mindenekelőtt a tisztaságot, a jámborságot és jóindulatot tükrözte Krisztus hívei iránt, mint nagyon fontos keresztény erényeket. A fekete, a harci elszántságot, a halált osztó és kapó miles Christi-t („Krisztus katonája”) jelölte, aki mindig szembeáll Krisztus és az Egyház ellenségeivel.

A zászló templomos elnevezése „gonfalon baucent”, vagy még egyszerűbben „baucent” volt már a korai kezdetektől. Kiemelt szerepet kapott a templomosoknál, hiszen egyes feljegyzések szerint innen származik csatakiáltásuk is; „Baucent!”, amellyel a rohamukat indították a csatában. A zászló kéthegyű, ún. „lángnyelvű” volt minden esetben és minden felvonulásuk esetén használták, nem csak akkor, amikor csatába mentek. A zászlót hivatalosan a marechal (a nagymester utáni második ember) vihetett csak. A zászló mellé legalább tíz lovagot rendeltek mindig, akik kísérték a zászlót és a zászlóvivőt. A zászló és a tartalékszászló is, mindig egy magas – soha nem burkolt nyelű- lándzsán volt, jelképezve a Rend egyszerűségét és harciasságát. Amíg a zászló a magasban volt egyetlen lovag sem hagyhatta el a csatateret, ha a marechal pedig elbukott a harcban, a vele rangban azonos senechal vagy egy másik lovag vette kezébe a harc végéig. Amíg legalább háromszoros nem volt a túlerő, becsületben nem hagyhatták el a csatateret a templomosok.

A zászló később kisebb átalakulásokon ment keresztül, a következő változatok azonban egymás mellett is léteztek a Rend végéig, nem lehet azt mondani, hogy mindegyik forma kikopott volna és egy „másik” lépett volna a helyébe. Újabb változatok jelentek meg inkább, amely megjelenésük idejében teret hódítottak maguknak, de nem szorították ki véglegesen az előzőket.

A templomosoknak 1145-ben (de Payens halála – 1136/37 - után) fehér alapon fekete kereszttel ellátott lobogót hagytak jóvá. Később, még a XII. században, annak vége felé elterjedt a fehér alapon vörös latin (egyenlő szárú, néha „talpas”) kereszttel ellátott lobogó is. Ennek oka nyilvánvalóan az volt, hogy keresztések eredeti keresztjének a színe a vörös volt – jelezve a feláldozhatóságot, mártíromságot, amelyet zarándokútjaikon várhattott rájuk, s amelyet vállaltak is -, illetve a lovagok is ezt a keresztet viselték megkülönböztető jelzésként a köpenyükön, mint a Rend jelét. E mellett a fekete kereszt viselete más lovagrendekben terjedt el (Teuton Lovagrend), tehát ez is ennek elhagyását kezdeményezhette a templomosok számára.

A Rend legkésőbbi lobogója a (kb. XIII. sz. fordulójától) újra a fekete-fehér / ezüst sávok kompozíció lett, de erre helyezték rá a vörös keresztet. Olyanképp, pedig, hogy a kereszt vízszintes része alatt a fehér, felette a fekete sáv húzódott. Ez egyesíteni akarta a korábbi lobogókat, végképpen elvetve a fekete keresztes változatot.

A leginkább elterjedt, vagy leginkább köztudatban lévő azonban továbbra is a fehér fekete lobogó maradt, amelyet személyesen a nagymester is a legtöbbször használt ebben a korban. Egy ilyen lobogó volt a templomosok párizsi központjának, a híres Temple-nek a tetején is. Talán azért is, mert ez adja vissza a legjobban a Rend eredeti célkitűzéseit, ez a két szín jelent meg ugyanis alapvetően a Rend tagjainak ruházatában is (fehér – lovagok, fekete- sergentek, szolgálók, egyéb). Ez a két szín jelzi a Rend alapvető elhívását is, amelyet az Evangélium így ad vissza: „élve és halva is Úré vagyunk.” A fekete és a fehér együttesen mindig is a rendet jelezte és az utókor, valamint a nem legálisan újraélesztett különféle „templomos rendek” is úgy tekintett vissza, hogy ezek a templomos lovagrend eredeti színei.

* * *

¹ A kifejezést nem könnyű megmagyarázni. A „gonfalon” szó egyszerűen lobogót, zászlót jelent, amely a középkorban legtöbbször templomi vagy hadi lobogót jelentett. A „baucent” szó összetett kifejezés, leginkább csak „fehér-fekete foltost” jelent, bár egyesek más jelentést is tulajdonítanak neki, mert a „beaséant” (kellemes külsejű) szóból eredeztetik. Mások egyszerűen adekvátan meg nem magyarázhatónak tekintik a „baucent” szó jelentését, amely persze további találgatásokra adhat okot, tény azonban, hogy a templomosok a payens-i időktől kezdve ezt használták.